

Europese richtlijn bodemmonitoring en -veerkracht

23 oktober 2023

Aanleiding

Op 5 juli 2023 heeft de Europese Commissie de [richtlijn voor bodemmonitoring en -veerkracht gepubliceerd](#). Met de bodemmonitoringsrichtlijn beoogt de Europese Commissie het behalen en behouden van gezonde bodems in 2050. De Commissie voor Economie, Klimaat, Energie en Milieu (EKEM) van de VNG heeft op 19 oktober 2023 een standpunt aangenomen over dit Europese voorstel.

In dit position paper geeft de VNG haar standpunt ten aanzien van het Commissievoorstel weer. Het standpunt bestaat uit de volgende drie punten:

1. De verbeterdoelstelling van de bodem moet haalbaar zijn en behoeft daarom krachtig nationaal en Europees bronbeleid.
2. De VNG is kritisch over het aanwijzen van bodemdistricten. Mochten de bodemdistricten toch ingevoerd worden, pleit de VNG voor een implementatietermijn van zeven in plaats van twee jaar, onder andere vanwege het samenvallen met de implementatie van de Omgevingswet.
3. De bodemmonitoringswet moet in samenhang worden gezien met de andere richtlijnen uit het Green Deal-pakket, zoals de KRW, de natuurherstelwet en het toelatingsbeleid.

Achtergrond

Gezonde bodems zijn essentieel voor de Europese economie, volksgezondheid en het milieu. De VNG onderschrijft de behoefte aan efficiënte wetgeving met een langetermijnperspectief voor de bescherming en verbetering van bodems, voor zowel het behoud van biodiversiteit, als voor het verbeteren van de volksgezondheid en de voedselzekerheid. Lokale overheden vervullen hierin een belangrijke rol.

De VNG verwelkomt de geleidelijke en flexibele aanpak van de huidige richtlijn. De VNG wil echter ook benadrukken dat het belangrijk is dat de wet niet in conflict komt met lokale verantwoordelijkheden op het gebied van ruimtelijke ordening en ontwikkeling. De VNG geeft in dit paper een aantal verbeterpunten weer met betrekking tot de praktische uitvoerbaarheid van de wet in de lokale context en de samenhang met andere Green Deal-wetgeving. De verbeterpunten zijn als volgt uiteengezet:

1. De verbeterdoelstelling en het huidige nationale en Europese bronbeleid

Haalbaarheid verbeterdoelstelling

- De overkoepelende intenties van de bodemmonitoringswet sluiten goed aan op de ambities en zorgen van gemeenten en de VNG. Er is noodzaak de gezondheid van de bodem te verbeteren als grondligging voor veel andere milieu-gerelateerde beleidsvraagstukken.

- De VNG staat dan ook achter het doel van de wet, maar is kritisch op de **praktische uitvoerbaarheid** van de wet.
- De richtlijn stelt dat de bodemgezondheid gelijk moet blijven of verbeterd moet worden.
- Bij de uitvoering van deze wet worden er echter **geen normen gesteld voor emissies** naar de bodem met voor de bodem schadelijke stoffen.
- Het toelatingsbeleid laat dus **ruimte voor verslechtering** van de bodem, terwijl de wet wel voorlegt dat de bodemgezondheid verbeterd moet worden.
- De VNG vindt daarom dat het bereiken van die doelstelling **op generlei wijze nu of in de toekomst dwingend bij de gemeenten neergelegd mag worden**.

One out, all out-monitoringssysteem

- Daarnaast introduceert de wet het '**one out, all out**'-monitoringssysteem wat de VNG als onwenselijk bestempelt: zowel bodems die zwaar vervuild zijn, als bodems die slechts één of enkele vervuilende stoffen bevatten, worden als ongezond bestempeld. Dit systeem biedt weinig mogelijkheid en motivatie voor het daadwerkelijk verbeteren van de bodemgezondheid.
- Zowel de verbeterdoelstelling in combinatie met het toelatingsbeleid, als het strenge monitoringssysteem kan ervoor zorgen dat het behoud en de verbetering van het huidig niveau van ecosysteemdiensten door sommige gemeenten niet behaald kan worden.
- Een aanbeveling voor een **alternatieve wijze van bodemmonitoring** is het aanmoedigen van een risicogedreven aanpak, waarbij de nadruk ligt op het verlies van ecosysteemdiensten.
- Alternatief kan er worden ingezet op de introductie van een stoplichtsysteem, wat differentiatie aan kan brengen in de (on)gezondheid van bodems. Ongezonde bodems kunnen in het geval van dit systeem opgedeeld worden in de mate van vervuiling. Criteria waaraan niet wordt voldaan als gevolg van natuurlijke achtergrondconcentraties, kunnen worden vrijgesteld.
- Het in deze wet geïntroduceerde bodemgezondheidscertificaat dient geen daadwerkelijke functie, maar brengt wel extra kosten met zich mee. De introductie van dit certificaat kan daarom beter achterwege gelaten worden.

2. Het aanwijzen van bodemdistricten en de afstemming met de Omgevingswet

Botsing met huidige bestuurlijke indeling

- Voor het monitoringsproces stuurt de Europese Commissie in de wet aan op de invoering van bodemdistricten.
- De VNG is kritisch over het aanwijzen van dergelijke districten, omdat ze **niet stroken met de huidige bestuurlijke indeling** van Nederland. Deze mening wordt gedeeld door het rijk.

Omgevingswet

- Daarnaast is de invoering van deze bodemdistricten mogelijk problematisch in het kader van de **inwerkingtreding van de Omgevingswet** begin 2024.
- De VNG vreest dat de invoering van bodemdistricten kan leiden tot een **toename van administratieve lasten** onder gemeenten, terwijl hier de uitvoeringscapaciteit ontbreekt om dit op te vangen.

- Daarnaast wordt er kritisch gekeken naar de bodemtaken die opgenomen zijn in de Omgevingswet en wat de samenhang is tussen de decentralisatie van taken en het bewaken van de bodemgezondheid. Er moet hierbij worden gewaakt voor het overdragen van bodemsaneringstaken naar gemeenteniveau.
- De VNG vindt daarom dat er **geen bodemdistricten** aangewezen moeten worden en dat de monitoring aan te passen moet zijn aan de nationale en lokale context van een lidstaat.
- Mochten er toch bodemdistricten ingevoerd worden, pleit de VNG voor een **implementatietermijn van zeven jaar**, in plaats van twee jaar.
- Ook zou hierbij de mogelijkheid geboden moeten worden tot het aanwijzen van één autoriteit voor het beheer van meerdere bodemdistricten.
- Daarnaast pleit de VNG voor het behoud van **flexibiliteit op het gebied van ruimtebeslag** voor lokale en regionale overheden. Decentrale overheden kunnen zelf de beste keuzes maken voor ruimtebeslag op basis van de geografische en sociale specifieke kenmerken van het gebied. De richtlijn mag geen afbreuk doen aan het recht van lidstaten om hun **ruimtelijke ordening onafhankelijk uit te voeren**.

3. De samenhang met de andere richtlijnen uit het Green Deal-pakket, zoals de KRW, de natuurherstelwet en het toelatingsbeleid.

- Tot slot is de VNG kritisch over het gebrek aan samenhang tussen deze wet en andere, eerder geïntroduceerde milieuwetten in het kader van de Green Deal, waaronder het bronbeleid, maar ook de natuurherstelwet en de **Kaderrichtlijn Water (KRW)**.
- De VNG benadrukt hierbij vooral het belang van het stroomlijnen van deze wet met de KRW.
- In de praktijk vormen bodem en (grond-)water in Nederland één ondeelbaar systeem, dat niet los van elkaar gezien kan worden. Wetgeving voor water en bodem moet dus beter op elkaar aansluiten.
- Er is meer afstemming nodig tussen deze wetten, niet alleen om de effectiviteit van wetgeving te bevorderen, maar ook om in het kader van de stapeling van opgaven de **lasten op het gebied van uitvoering voor gemeenten beperkt te houden**.
- Een aanbeveling hiertoe is het toevoegen van een verwijzing naar de normen en de lijst van verontreinigende stoffen die zijn vastgesteld in de KRW of de grondwaterrichtlijn om te zorgen voor een geharmoniseerde aanpak bij het definiëren van bodemdescriptoren voor verontreinigde locaties.

Voor vragen of toelichting kunt u contact opnemen via europa@vng.nl